“ԼԵՐԱՆ ՔԱՐՈԶ”Ը

ՋՕՆ

Այս համեստ մեկնաբանութիւնը
կը ձօնեմ
բոլոր հաւատակիցներուս,
որոնք ունին գաղափարը հաւատքի,
ճշմարտութեան ու երանութեան,
սակայն անոնց կը պակսի
տեսիլք ու ջերմեռանդութիւն։
Կ’աղօթեմ,
որ Աստուած բանա՛յ բոլորիս ալ
հոգիին աչքերը,
տեսնելու համար «Երկինքը բացուած»։

Ալպէռ Նորատունկեան
Յունիս 25, 1994

Մ Ո Ի Տ Ք

ՔԱՐՈՋԵԼ կը նշանակէ հրապարակաւ և բարձր ձայնով յայտարարել իշխանութեան հրամանները կամ պաշտօնական լուրերը։ Նախաձայնել և հռչակել մեծաձայն, կամ գոչել որպէս ազդարարող մունետիկ։

Վերոյիշեալ իմաստաւորումով՝ “Լերան Քարոզ”ը կը ստանայ ինքնայատուկ և անկապտելի զօրութիւն անհամեմատ հորիզոնով և խորացումով։ Յիսուսի յայտարարութիւնները կը դառնան Արարիչ Աստուծոյ Պատգամները, և Յիսուս՝ անվեհեր Պատգամաբերն ու Ներկայացուցիչը Երկնային Թագաւորութեան, Սահմանադրութեան։

Միացեալ Նահանգներու Նախագահական ընտրութիւնը երբ կատարուի նորընտիր նախագահը իր աջ ձեռքը կը դնէ Սուրբ Գիրքին վրայ և կ’երդնու որ հաւատարիմ պիտի ըլլայ Ամերիկեան Սահմանադրութեան։

Ուստի՝ “Լերան Քարոզ”ը, որ բարձր ձայնով և հրապարակաւ յայտարարուեցաւ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսով, Նոր Վարչակարգի՝ Երկնային Սահմանադրութիւնն է։

Հոկտ. 7, 1989 **Ա. Ն.**
Թորոնթօ

“Ե Ր Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն”

Երանութիւնը ոգեկան ներհայեցողութեամբ տեսանելի և ըմբռնելի է, որ կը նշանակէ գերագոյն երջանկութիւն և կատարեալ բարօրութիւն: Անմննելի Հայր Աստուծոյ Թարգման Յիսուս, կը բացատրէ Երկինքի Թագաւորութեան հոգեղէն կառոյցը և ներթափանցող բարձր տրամադրութիւններ կը պահանջէ Իր հետեւորդներէն: Յիսուսի "Լերան Քարոզ"ը կը յեղաշրջէ մարդկային արժէքներու ըմբռնումը և հոգեւեր լուծումի գիւտարուեստը:

Յիսուս Քրիստոս ոչ միայն կը պատմէ, այլ կը նկարէ և կ’առարկայացնէ Իր "Երանելիներ"ը, ու կը բանդակէ զանոնք Իր աշակերտներուն իմացականութեանը մէջ:

Յիսուս բոցակեզ դէմքով Մովսէս մը չէ որ բօղարկէ ինքզինքը, այլ Մարդեղացեալ երկնաւոր Մարգարէն որ կանգնած է Մովսէսի ու մարգարէներու հրաշունչ օրէնսդրութեան կողքին, սակայն կարեկցութեամբ և ողորմութեամբ ու կ’ոգեկոչէ համամարդկային բանականութիւնն ու հոգին, և ո՛չ զգացումն ու բնազդը:

Հին Կտակարանի հետեւողականութեամբ, Յիսուսի ժամանակակից Հրեաները կը հաւատային թէ Աստուած նիւթակա՛ն առատ պարգեւներով մարդը երանելի կը հանդիսացնէ: Ինչպէս.

"Երանի՜ անոր որ աղքատին հոգ կը տանի.
Նեղութեան օրը Տէրը պիտի փրկէ զանիկա:
Երանելի պիտի ըլլայ երկրի վրայ,
Ու թշնամիներու կամքին պիտի չմատնես
զանիկա"--Սաղմ. ԽԱ. 1-2:

"Երանի՜ անոնց որ բու տանդ մէջ կը բնակին.
Երանի՜ այն մարդոց որոնց զօրութիւնը բեզմէ է":
"Երանի՜ անոնց որ իրաւունքը կը պահեն,
Ու ամէն ժամանակ արդարութիւն կ’ընեն"--ՃՁ. 3

"Երանի՜ այն մարդուն որ Տիրոջմէ կը վախնայ,
Ու Անոր պատուիրանքներուն շատ կը հաւնի
Անոր սերունդը զօրաւոր պիտի ըլլայ երկրի վրայ.
Առատութիւն ու հարստութիւն պիտի ըլլայ անոր
տանը մէջ"--ՃԺԲ. 1-2

"Երանի՜ այն ամէնուն՝ որոնք Տիրոջմէ կը վախնան,
Ու Անոր ճամբաներուն մէջ կը քալեն:
Վասնզի բու ձեռքիդ աշխատութիւնը պիտի ուտես.
Երանի՜ է բեզի, ու բեզի բարի պիտի ըլլայ:

"Քու կինդ պտղաբեր որթի մը պէս պիտի ըլլայ,
Քու տանդ ներսիդիները,
Ու բու որդիներդ ձիթենիի տունկերու պէս.
Քու սեղանիդ չորս կողմը"--Սաղմ. ՃԻԸ. 1-3

"Երանի՜ ձեզի, որ ամէն ջուրերու բով կը ցանէք,
Ու եզան և իշուն ոտքը հոն կոխել կու տաք"
-- Եսայի ԼԲ. 20

Նոր Կտակարանի մէջ, Յիսուսի յայտնաբերած "Երանութիւններ"ը, փոխանակ ընկերա-բաղաքական բնոյթ կամ ուղղութիւն ունենալու, աւելի վախճանական բեւեռացում կը շեշտեն քան այժմու նիւթակա՛ն ապրելակերպը:

Յիսուսի յայտարարած, Լերան Քարոզը, շատ ցայտուն կը դարձնէ յակադրական բնոյթը Նոր Կտակարանի "Երանելիներու"ն:

Ուր բախտաւորն ու երջանիկը ներկայ հարուստն ու կալուածատէրը չ՛էն, այլ՝ աղքատը, տառապեալը, հալածեալը, գրկեալը, տեղահանն ու դատապարտեալ մարտիրոսացած վկան:

Մատթէոսի Աւետարանին մէջ ինը Երանելիներ կան: Ղուկասու Աւետարանին մէջ չորս Երանելիներ յիշուած են ու Յովհաննու Աւետարանին մէջ միայն մէկ հատ: Ցայտնութիւն Յովհաննու Գրքին մէջ եւս եօթը հատ Երանելիներու յիշատակութիւնը կայ:

Մեր ուսումնասիրութեան նիւթ պիտի ընենք Մատթէոսի և Ղուկասու Աւետարաններու "Երանելիներ"ը ու միայն կարգ մը ակնարկութիւններ միւսներուն: Որովհետեւ "Լերան Քարոզ"ին "Երանելիներ"ը կը պատկերացնեն գերագոյն Նկարագիրը, իր ամփոփ շրջանակով, ու հասկնալի կ՛ընեն անբացատրելին և ըմբռնելի կ՛ընեն անհունօրէն Հեռաւորը:

Գերբնականն ու աստուածային ճշմարտութիւնները միշտ յառաջ եկած են լեռներէն: Արարատի գագաթէն մարդիկ տեսած են Աստուծոյ ողորմութիւնը որպէս ծիածան: Մովսէս՝ մագլցելով որոնումներու մառախլապատ Սինա լերան գագաթը, ստացած էր Տասնաբանեայ Պատուիրանները: Ամպածրար Փարնասոս լերան գագաթէն, Յոյն Կոյսեր Զեւս աստուծոյ պատգամները կը մարգարէանային համայն Յոյն աշխարհի:

Վերոյիշեալ յաղթահարող և բարձրաբերձ գագաթներէն, Յիսուս չպատգամեց Իր "Երանելիներ"ը: Լոյսեր հագած Աստուծոյ Մատենագրութիւնը՝ Յիսուս, լերան մը լանջէն, մօտը հովիտին ու մարդ արարածին առընթեր է: Ան չպարտաւորեր ժողովուրդը մագլցի՛լ լեռներու գագաթը որ փնտռէ զԱստուած, այլ՝ ինք կ՛իջնէ հովիտ, ու լերան լանջին նստած, Իր սեւեռումին առարկայ կը դարձնէ կեանքի մաքառումներու և պայքարներու տակ հեծող մարդկութիւնը:

Յիսուս պահ մը կը նայի իր շուրջը հաւաքուած ժողովուրդին, կը դիտէ խաբեբայ հարուստները և ունեւորներու տխրութիւնը, բարեպաշտներու կեղծաւորութիւնը և մեղաւորներու խղճահարութիւնը: Իր սեւեռումը չ՛անտեսեր տգէտները կամ օրինականները, գեղջուկն ու բաղաքացին. Յիսուս գիտէ մարդկային հոգւոյն ներք-

նամասը, թափանցած է խորհուրդի իսկութեան և նշանակութեան:

Գաղտնիքներու թափանցելու խիզախ տեսանելիութիւն մը ունի Ան:

Նոյն օրը, Յիսուս Քրիստոս՝ երկնառաք Պատգամաբերը Հօր Աստուծոյ, Իր համբուրելի բերանը բացաւ ու Իր հոգւոյն կարեկցութեամբ թրթռացուց տիեզերքի զեփիւռը յաւիտենական դարերու համար՝ և պատգամեց ըսելով.

Ա: "Երանի՛ հոգիով աղքատներուն, վասնզի անոնցն է երկինքի արքայութիւնը":

Ընդհանրապէս կայծակներ ու որոտումներ տեղի կ'ունենային ոլորտներու բարձունքին երբ Աստուած պատգամէր: Այս անգամ, սակայն, Գալիլեացիին առինքնող խօսքերը սարսած էին կրօնական խորհրդապաշտ տարրերը: Մարդ արարածին աննիւթական ու հոգեղէն խորհուրդները սկսան դղրդալ: Իմացական և զգայական տարրերը յեղաշրջեցան:

Ցարդ, հարուստները զգեցած էին երանելիութեան պսակը երբ յանկարծ, Յիսուսի աստուածպատգամ խօսքերը պանծացուցին "Հոգիով աղքատներ"ը:

Յիսուս երբեք չ'ըսաւ, "Աղքատութիւնը հարստութենէ աւելի լաւ է", այլ ըսաւ. **"Երանի՛ հոգիով աղքատներուն"**:

Որովհետեւ աշխարհի մէջ շատ է այն աղքատներուն թիւը որ հոգիով այնքան հարուստ և ագահ են, թէ որքան ալ դրամ կամ կալուած դիզեն, տակաւին սոված են և անկուշտ:

Հոգիով աղքատները անոնք չե՛ն որ անգործ են, ծոյլ և ապիկար: Անոնք չե՛ն որ իրենց անճարակութեան և տգիտութեան պատճառաւ ակամայ աղքատացած ու մուրացկանութեամբ կ'ապրին, այլ՝ անոնք են, որ կամովին ու սիրով, երկնային տեսիլքով արբեցած, իրենք զիրենք անջատած են երկրաւոր հարստութենէ:

Աստուածային զօրութեամբ տէրն են իրենց շնորհուած պարգեւներուն ու ոչ թէ գերին:

Ի՞նչ կը նշանակէ "Հոգիով" բառը որ Յիսուս "աղքատութիւն" բառէն առաջ կը գործածէ որպէս ածական:

"Հոգ"ի բառը շատ մը իմաստներով գործածուած է Սրբազան Գրութիւններուն մէջ.

1. Աստուած "Հոգի" է--Յով. Դ. 24
2. "Մարդ կենդանի հոգի եղաւ"--Ծննդ. Բ. 7
3. "Աստուծոյ Հոգին ջուրերուն վրայ կը շարժէր" --Ծննդ. Ա.2
4. "Առէք Սուրբ Հոգին"--Յով. Ի. 22
5. "Ամէն հոգիի մի հաւատաք"--Ա. Յով.Դ.1

Յիսուս՝ Իր ապրումով, գաղափարական հորիզոն մը բացաւ

մարդկային հասկացողութեան: Ան սորվեցուց Իր աշակերտներուն "հոգիով աղբատ" ըլլալու նշանակութիւնը որ է, ըլլալ "կարեկից և ցաւակից", այսինքն հաղորդակի՛ց մարդկային զգայնութեան:

"Հոգիով աղբատ"ը եթէ հակադրենք, կ՛ունենանք "հոգիով հարուստ" որ կը նշանակէ անկուշտ, մեծամիտ, գոռոզ և ցուցամոլ:

Օրինակի համար, մարդիկ կան որ կը ճեւացնեն թէ իրենք հարուստի զաւակներ են, թէ ազնուական ընտանիքներու սերունդէ են: Մեր բոլորին ծանօթ է այն պարագան երբ կարգ մը նորագաղթ ընտանիքներու կը նուիրես բու տանդ կահկարասիներէն, խոհանոցի սպասներէն և կարգ մը հագուստեղէններ որոնք շատ կոկիկ և արդիական են, կարծես զիրենք ապտակած կամ հայհոյած կ՛ըլլաս, այդբա՜ն իրենք զիրենք նուաստացած կը զգան: Այս չբաւար և կարօտեալ պանդուխտները այնբա՜ն գոռոզ ու հոգիով հարուստ կը ճեւացնեն իրենք զիրենք որ յաճախ կը շարունակեն ապրիլ կարօտութեան և չբաւարութեան մէջ:

Երբեմն բարեկամական խօսակցութեան ընթացքին՝ այս անձը կը հրաւիրես տուն որ բարեկամութիւնդ խորացնես, ու կ՛ըսես իրեն,

"կէսօրին մեզի եկուր, մենք արդէն ապուր մըն է որ պիտի ուտենք, և կը շարունակենք մեր այս անուշ խօսակցութիւնը":

Յանկարծ ապտակ մը կերածի նման կ՛իմանաս բարեկամ կարծածիդ պատասխանը.

"Դո՛ւն եկուր մեր տունը, մենք խորոված պիտի ուտենք այս կէսօր": Ի՜նչ ահաւոր ցուցամոլութիւն որուն վախճանը ստոյգ աղբատութիւն է, թէ՛ ընկերային և շատ անգամներ ալ նիւթական:

Գալիլեացի Յիսուս փրկելու համար մարդկութիւնը այսպիսի հոգեմտաւոր ախտէ, կը զգուշացնէ Իրենները ըսելով անոնց.

"Երանի՛ հոգիով աղբատներուն":

Նկատենք մեր գաղութը ու դիտենք կարծեցեալ հարուստները, --բացառութիւնը յարգելով--Ինչո՞ւ գործածել լիրբ բառեր ու ապականել Ոսկեղնիկ Մեսրոպեան լեզուն: Լաւ ծանօթ են, մեզի շատերուս, այն անձերը որոնք խոնարհ, բաղաբաւար ու կարեկից ըլլալ կը կարծուէին: Սակայն երբ հարստութիւնը մտաւ իրենց բսակէն ու դրամատան հաշիւէն ներս, մոռցան իրենց նախկին ընկերները որոնց հետ կերած էին խոնարհ "սանտուիչներ" սոխի և լոլիկի, ու հագած էին տարիներով նոյն զգեստները որոնց կարկըտանը ցայտուն կ՛ընէր իրենց օրավարձը:

Այսօր, չեն ուզեր նոյնիսկ ճանչնալ ու կարեկցիլ իրենց աղբատութեան դրացի բարեկամները:

Կարդանք միասին "Անխիղճ Պարտատէր Ծառային Առակը" Մատթ. ԺԸ. 24-34.

"Եւ երբ թագաւորը սկսաւ կարգադրել հաշիւը՝ իրեն բերուեցաւ տասը հազար բանբար պարտք ունեցող պարտապան մը: Եւ բանի որ ան վճարելու ոչինչ ունէր, անոր տէրը հրամայեց որ վաճառեն զայն, անոր կինն ու որդիները և ամէն ինչ որ ան ունէր, և պարտքը հատուցանեն: Եւ ծառան գետին իյնալով՝ երկրպագութիւն կ՛ընէր անոր ու կ՛ըսէր.

"Համբերող եղիր ինծի հանդէպ, և ամբողջը կը վճարեմ քեզի":

Այդ ծառային տէրը, գթալով՝ արձակեց զայն և պարտքը շնորհեց անոր: Իսկ ծառան դուրս ելլելով՝ գտաւ իր ծառայակիցներէն մէկը, որ հարիւր դահեկան պարտք ունէր իրեն:

Եւ կոկորդէն բռնելով զայն՝ կը խեղդէր ու կ՛ըսէր.

"վճարէ՛ ինծի, ինչ որ պարտք ես":

Իսկ ծառայակիցը անոր ոտքերուն ինկաւ և կ՛աղաչէր ու կ՛ըսէր

"Համբերող եղիր ինծի հանդէպ, կը վճարեմ քեզի":

Բայց ան չէր ուզեր լսել: Եւ գնաց բանտ նետել տուաւ զայն, մինչեւ որ պարտքը վճարէ:

Անոր ծառայակիցները, երբ տեսան պատահածը, շատ տրխրեցան և եկան իրենց տիրոջ պատմեցին ամբողջ եղելութիւնը:

Այն ատեն տէրը կանչեց զայն և ըսաւ.

"Չա՛ր ծառայ, բու ամբողջ պարտքդ շնորհեցի քեզի, որովհետեւ աղաչեցիր ինծի. իսկ պէտք չէ՞ր որ դուն ալ գթայիր բու ծառայակիցիդ վրայ՝ ինչպէս որ ես ալ բու վրադ գթացի":

Եւ անոր տէրը բարկանալով՝ դահիճներուն յանձնեց զայն, մինչեւ որ վճարէր ամբողջ պարտքը:

Վերոյիշեալ առակին մէջ ակներեւ կերպով կը նկարագրուի մեծահարուստի մը "հոգեկան աղքատութիւն"ը: Այս մեծահարուստին հոգիին մէջ աղքատին հանդէպ կարեկցութիւն և գթութիւն կայ:

Հարուստին հոգին՝ աղքատներուն հետն է: "Հոգիով աղքատ" երբե՛ք կծծի չի նշանակեր, այլ որովհետեւ այս հարուստ մարդը անցեալին համտեսած էր աղքատութիւնն ու զրկանքը, իր հոգիին մէջ շարունակ տեղ ունի աղքատին ու գիտէր ողորմիլ զրկուածին:

Մեծահարուստը այլեւս անեսական դարձած է: Կրցած է անջատել իր "ես"ը ոչ միայն իր ինքնութենէն, այլ նաեւ իր ունեցածէն ալ: Այնքա՜ն բաղցը ունի Աստուածային շնորհաց, որ ինչպէս մերկ մտած է այս աշխարհ, նոյնպէս ալ մերկացուցած է ինքզինքը աշխարհային ունեւորութենէն: Կ՛ապրի հոգեկան աղքատութեան մը մէջ ուր գտած է մտքի ազատութիւնը որ թռիչք կու տայ իր հոգեկան սաւառնումին դէպի խաղաղութիւն

և աստուածային ծոց:

Հոգիով աղբատութեան որպէս հակապատկեր, Յիսուս իր առակին մէջ, կը նկարագրէ իսկական աղբատ ծառան որուն հոգին սնանկ է աղբատութեան առաքինութենէն ու լեցուած հարստութեան ագահութիւնով:

Ինչպէս Հէկէլ ըսած է. "Իսկութիւնը ցոլացող էութիւնն է", Յիսուս բսան դարեր առաջ որպէս Մարդեղացեալ Ճշմարտութիւն, լուսաւորելով այս ագահ ծառային խաւար հոգիին հարստութիւնը, մատնացոյց կ՛ընէ հոգեկան ախտաճանաչումը: Յիսուս չ՛այպաներ հարստութիւնը, դրամը կամ կալուածը, այլ՝ այդ երեքին հանդէպ ենթակային հոգեկա՛ն մարմաջը՝ տենչն ու նուիրումը:

Հարստութիւնը զօրութիւն մըն է որ իր ազդեցութիւնը կը ներգործէ թէ՛ դրական և թէ ժխտական կերպերով: Երբ անձ մը հոգիով աղբատ է, իր հարստութիւնը սպաս կը դնէ բոլոր անոնց որոնք հարստահարուած են հոգիով հարուստ, ագահ և անկարեկիր օտարներէ կամ ազգայիններէ: Որոնք երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմէն վերջ անուանի դարձան որպէս նոր հարստացողներ. այսինքն՝ պերճախօս ծանծաղամիտներ և սնափառ յաւակնոտներ:

Այսպիսիներ իրենց դիրքն ու զօրութիւնը կը գործածեն, ոչ թէ կարեկցելով իրենց աղբատութեան ընկերներուն, այլ կեղեքելով զանոնք: Ինչպէս Յիսուս, խորհրդալից տրամով, կը նկարագրէ անխիղճ պարտատէր ծառային առակով.

"կոկորդէն բռնելով զայն՝ կը խեղդէր ու կ՛ըսէր, վճարէ ինծի, ինչ որ պարտ ես: Նոյնիսկ չլսելու եկաւ իր ծառայակիցին ողբալի աղաղակը և գնաց բանտ նետել տուաւ զայն, մինչեւ որ պարտքը վճարէ":

Հիմայ լսենք հոգիով աղբատ մեծահարուստ ագարակապանին խօսքերը ուղղուած անխիղճ պարտատէր, իսկութեան մէջ աղբատ, ծառային.

"Չա՛ր ծառայ, բու ամբողջ պարտքդ շնորհեցի քեզի, որովհետեւ աղաչեցիր ինծի, իսկ պէտք չէ՞ր որ դուն ալ գթայիր բու ծառայակիցիդ վրայ, ինչպէս որ ես ալ բու վրադ գթացի":

Իսկական հարուստը այն է որ կրնայ տալ և կրնայ կարեկցիլ, գիտակից է թէ՝ իրեն շնորհուած ունեւորութիւնը միայն աւանդ մըն է իրեն: Ինք միայն խողովակ մըն է առանձնաշնորհեալ, ուրկէ հարստութիւնը կը փաշխուի կարօտեալներու և զրկուածներու: Իսկ պարտատէր աղբատ ծառան, նման է ժանտահոտ լիճի մը որ միայն կը տենչայ ստանալ, հաւաքել և ամբարել հարստահարելով իր եղբայրները:

Ու երկինքէն ձայն մը կու գայ, վճիռ մը դատաստանական ու

վախճանական.

"Անմի՛տ, այս գիշեր իսկ հոգիդ պիտի պահանջեն
ֆեզմէ, իսկ ինչ որ պատրաստած ես, որու՞ն պիտի մնայ":

Բ: "Երանի սգաւորներուն, որովհետեւ անոնք Աստուծմէ մխիթարութիւն պիտի գտնեն"

"Սուգ" բառը որ Պահլաւերէնէ մուտք գործած է մեր Ոսկեղնիկին, իր շատ մը իմաստներուն մէջ, ունի նաեւ "տխրութիւն, չարչարանք, ցաւի և վիշտի իմաստները, որոնց կարգին նաեւ ունի "խարոյկ, բոց, լուսաւորել, պայծառացնել, կրակով շիկացնել" Նշանակութիւնները: Յիշեալ բառերը երբ իրար կը զօդենք, միստիկ պրպտումներու ոլորտին մէջ, այն ատեն կը թափանցենք Յիսուսի խօսքերուն իսկութեան և նշանակութեան:

Սովորաբար "սուգ" բառը կը գործածենք մահուան առթիւ ու կ՛ըսենք, այս որբեւայրին կամ այս ինչ ընտանիքը սգաւոր են. "Սուգ" բառին այս գործածութիւնը թէեւ ուղիղ է, բայց ոչ ամբողջական: "Սուգ" բառը որ ցաւ ու տառապանք կը նշանակէ, իր իմաստին մէջ կը պարունակէ նաեւ հոգեկան տագնապ և խղճահարութեան բոց: Հաւատացեալ հոգեբան մը ըսած է.

"Խիղճը մեր էութեան խորագոյն զօրութեանց կշռոյթէն
ծնած իմաստութիւնն է--մեր էութեան հրեղէն իմաստը":

Վերոյիշեալ խօսքերը կու գան իմաստաւորել մեր Ոսկեղնիկ լեզուին "խարոյկ, բոց և կրակով շիկացեալ" նշանակութիւնները:

Հրշէջներ ունին միջոցը մարելու հրկիզուած բնակարան մը, սակայն ո՞վ կրնայ մարել խարոյկաբոց խիղճ մը: Խիղճ մը որ կը մորմոքի, կը տոչորի իր գործած յանցանքներուն ու մեղանչումներուն, որ մտքի մռայլ կուրութեամբ աստուածընկնդէմ բարձրացուցած է բռունցքը: Իր մարմինը, անասնակենցաղ մղումներու յանձնած ըլլալու խղճահարութեանը համար:

Մարդ ո՛չ թէ կը սգայ որովհետեւ կորսնցուցած է իր հարազատ սիրելին, այլ՝ երբ կորսնցուցած է նաեւ իր աստուածակերպար ինքնութիւնը: Սիրտին խորքերէն կը ներզգայ զինք կրակող ու տառապեցնող մեղքը: Որպէս ապաշխարող սգաւոր, ինչպէս Մարիամ Մագթաղենացին, կը նետէ ինքզինք Յիսուսի ոտքերուն:

Առանց նկատելու հանրային կարծիքը: Իր ամենաթովիչ արժանիքներովը -- մազերը, թանկարժէք անուշահոտութիւնը և շրթունքներու համբոյրները, կը նուիրէ Յիսուսի Ոտքերուն: Սուգի այս ճգնաժամի ընթացքին, որպէս ապացոյց իր անկեղծ դարձին, կը հոսեցնէ ապաշխարանքի արցունքներ լուալու համար Ոտքը այն Գալիլեացիին որ կը ներէ իր շատ մը յանցանքները ըսելով.

"Ներուած են քու մեղքերդ, գնայ խաղաղութեամբ":

Այսպիսի՛ սգաւորներու համար է որ Յիսուս կ՛ըսէ,

“Երանի սգաւորներուն որովհետեւ անոնք պիտի գտնեն մխիթարութիւն”:

Գ “Երանի՛ հեզերուն, որովհետեւ անոնք պիտի ժառանգեն երկիրը”

"Հեզ" բառին նշանակութիւնը՝ իմացականօրէն ըմբռնելու համար, ենթական ունենալու է փորձառութիւնը հոգեկան բաղցին և մեղմ բնութեան: Հեզ բառին հետ զօդելու է նաեւ խոնարհութիւնը, որ կը նշանակէ--ցած, վար և տակը, այսինքն ծնրադրեալ:

Հեզութիւնը հակապատկերն է գոռոզացող և բռնատիրող հոգիին: Առակաց ԺՉ.18-րդ համարին մէջ, նախաբրիստոնեայ հոգեբան իմաստասէրը կ՛ըսէ.

"... Կործանումի առջեւէն հպարտութիւն, ու կործանումի առջեւէն ամբարտաւանութեան ոգին":

Նախապատմական շրջաններէն սկսեալ, ստրկութիւն և հեզութիւն, բառերը յարաբերական նշանակութիւն ունին: Հետեւաբար այս բառերը ծառայութիւն ալ կը նշանակեն: Հարստահարուող անձ մը կամ ժողովուրդ մը հեզ և խոնարհ կը ճանչցուէր, ինչպէս Հրեաները Փարաւոններու շինարարական գործունէութեան և Հայերս Օսմանեան բռնապետութեան լուծին տակ:

Համաշխարհային այսպիսի անարդարութեանց յեղաշրջումը ցայտուն կ՛ընէ աստուածային միջամտութիւնը թէ՛ անհատական և թէ ազգային կեանքին մէջ: Թէեւ փոքրիկ տարածութեամբ սակայն յուսադրիչ կերպով, մատնացոյց կ՛ընէ գալիք Աստուծոյ Թագաւորութիւնը: Ինչպէս ներկայ բաղաքական դէպքերը եկան փաստելու Փիլիպիններու, Վիէթնամի և Ամերիկայի սեւամորթներու յաղթական բաղաքականութիւնը:

Նոր Կտակարանի Յիսուսացոյց հասկացողութեամբ, խոնարհութիւնը և հեզ ըլլալը, որեւէ առնչութիւն չունին տնտեսական և ֆիզիքական մարզին մէջ: Պօղոս Առաքեալ շատ ուշագրաւօրէն կը գրէ Կորնդոսի Եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն.

> "...Աստուծոյ Թագաւորութիւնը զօրութեամբ է: Արդ, ինչպէ՞ս կ՛ուզէք որ գամ ձեզի. գաւազանո՞վ թէ հեզութեան, արդարութեան և խոնարհութեան հոգիի սիրով:
> ...Ես ինքս Պօղոս կ՛աղաչեմ ձեզի Քրիստոսի հեզութեամբ և հանդարտութեամբ": Ա. Կորն. Դ.21, Բ. Կորնդ. Ժ.1

Հեզութեան հակապատկերը շատ ակներեւ է Քրիստոնէական եկեղեցիներու, իրարմէ անջատող հոգիին կեղծ ու անճնակեդրոն գործունէութիւններուն մէջ: Ուր տուժողը միշտ եղած է, անհատը և ժողովուրդը: Իսկ յաղթական կորուսեալը ա՛ն որ իր հպարտութեան մղումներէն թելադրուած իր աստուածընդդէմ կեցուացքով

--որեւէ եկեղեցիի մէջ--հեզութիւնը կոխկռտած է ու իր անհան-դուրժողական հոգին անճնատուր ըրած իր չակերտուած մեծ "ես" ին:

Մարգարէաշունչ և Յիսուսաբոյր պատուէրներ՝ Պօղոս Առաքեալի գանճատունէն.

"Տիրոջ ծառան--Յուն.ի մէջ ստրուկը--պէտք չէ որ կռիւ ընէ, այլ ամենուն հանդէպ պարտի ըլլալ հեզահամբոյր, ուսուցանող, անոխակալ... որպէսզի հասնին ճշմարտութեան գիտութեան"

-- Բ. Տիմ. Բ.24-25

Քրիստոնեայ Եկեղեցին նկարագրող ու անոր տեսլականն ու գաղափարականը գեղանկարող արուեստագէտ Առաքեալը կը շարունակէ.

"Ոչ մէկ բան ըրէք հակառակութեան ոգիով, ոչ մէկ բան՝ սնապարծութեամբ, այլ խոնարհութեամբ մէկզմէկ աւելի լաւ համարեցէք ձեզ ինքզինքնիդ: Մի փնտռէք ձե՛ր շահը միայն, այլ իւրաքանչիւր ոք թող փնտռէ ընկերո՛ջ շահը: Ձեզմէ իւրաքանչիւր ոք թող խորհի այն բանը, որ կայ Քրիստոս Յիսուսի մէջ. Ան թէեւ Աստուծոյ կերպարանքով էր, բայց Աստուծոյ հաւասար ըլլալը յափշտակութիւն չհամարեց այլ Իր անձը ունայնացուց ծառայի կերպարանք առնելով, մարդոց նման ըլլալով և կերպարանքով իբրեւ մարդ ճանչցուելով, խոնարհեցուց Ինքզինքը, հնազանդ ըլլալով մինչեւ մահ և նոյնիսկ խաչի՝ վրայ մահուան"
--Փիլիպ. Բ. 3-8

Կարգ մը հաւատացեալներու ենթագիտակցութեան մէջ, խոնարհութիւնն ու հեզ ըլլալը շփոթութիւն կը ստեղծէ երբ արժանապատուութեան ներքնասրահին դուռը բացուի: Ինչպէ՞ս համակարգել և հաշտեցնել անձի մը արժանապատուութիւնը, որ աստուածային կերպարն է այդ անձին մէջ, իր հեզութեան հետ:

Խոնարհութիւնը և հեզութիւնը, կամքի թուլութիւն և անզօրութիւն չի նշանակեր հանդէպ սխալի և անարդարութեան, այլ շարունակական անձնազսպում գրգռութեան և զայրոյթի դէմ, որ կը բխի Աստուծոյ վստահելէ և Անոր ապաւինելէ: Հեզ ըլլալը շատ աւելի կորով և դիւցազնութիւն կը պահանջէ անձէ մը, քան հպարտ և ամբարտաւան ըլլալը: Որովհետեւ խոնարհ և հեզ անձը իր իմացականութեան դուռը բաց կը պահէ սորվելու և դաստիարակուելու համար, որ ճամբան է կարգապահութեան և առաքինութեան:
--Բ Սաղմոս 9:

Որպէս աշխարհաբնակ արարածներ, Աստուծոյ ներկայութեան մէջ կը տեսնենք մեր անարժէք և թերի ըլլալը ու կ՛ապաւինինք մեր Արարիչին որ Ակնաղբիւրն է բոլոր իմաստութեան և առաքինութեան: Ինչպէս աստուածայայտնիչ Յիսուս ըսաւ.

"Իմ լուծս ճեր վրայ առէք և ինձմէ սորվեցէք, որովհետեւ հեզ եմ և սրտով խոնարհ" --Մատ. ԺԱ. 29:

Ուշագրաւ է վերոյիշեալ համարը:

Յիսուս չ՛ըսէր միայն "սորվեցէք", այլ նաեւ սորվելու կե՛րպը ցոյց կու տայ անոնց. "Իմ լուծս ճեր վրայ առէք"ով: Հեզութիւնը փորձառական վարժութիւն մըն է ու ոչ թուաբանական ուսում:

Մարզուիլ ու կարգապահ ըլլալ է մէկ խօսքով Յիսուսի լծակից ըլլալ է: Ողիմպիական մրցումներու մասնակցող մարզիկներու կրթութիւնը ոչ միայն հայեցողական է, այլ մարմնական, յոգնեցուցիչ, հոգի հանող ու երբեմն ալ մահացու:

Այս բոլոր յաջողութիւններու վախճանական արդիւնքն է միայն ծափ ու փառաբանութիւն: Իսկ ողիմպիական ախոյանը իր անհատական կեանքին մէջ, կը զգայ պարապութիւն, մինակութիւն ու նաեւ խելագարութիւն ինչպէս կը տեսնենք կարգ մը մարզիկներ որոնք անճնասպան կ՛ըլլան ծայրայեղ թմրեցուցիչի գործածութեամբ:

Դիտենք նաեւ հոգեւոր ողիմպիականի մասնակցող Հայ ախոյեան մը: Իր յարատեւ խոնարհութեամբ, ինքզինք լծակից ընելով Յիսուսի հեզ լուծին՝ ինքզինք կը նուիրէ աղօթքի ու աստուածային առաջնորդութեան: Տասներեք տարիներ յետոյ, ոչ թէ կը ստանայ ծափ ու փառաբանութիւն միայն, այլ՝ կը կոչուի Լուսաւորիչը Հայ ժողովուրդին: Ոչ թէ բախտին կամ ճակատագրին մէկ դիպուածով, այլ խորխորատի Գեթսեմանիին մէջ, իր կամքը Աստուծոյ կամքին լծելով:

Մարդեղացեալ Որդին՝ Յիսուս, ինչքա՜ն խոր կը հերկէ մարդկային միտքը որ յեղաշրջէ մտածումի ու խորհուրդի ոլորտները, վերստեղծելու և փոխակերպելու մարդկային ըմբռնումի և հասկացողութեան դրդապատճառները: Քրիստոնէական ըմբռնումի և հայեցողութեան մէջ տառապա՛նքն ու անճնուրացութիւնն է որ կը ստեղծագործեն հերոսնեները, փոխան բռնութեան և ճնշումի:

Մենք՝ որպէս ծնողներ, ընդհանրապէս կը փափաքինք որ մեր զաւակները նեղութիւն և տառապանք չ՛ունենան: Ներկայ հոգեբանական փիլիսոփայութիւնը իր բննական վերլուծումներուն մէջ այնպէս կը հաստատէ թէ, տառապող, չսիրուող կամ զրկուած զաւակ մը կ՛այլասերի և կ՛ապականի երբ չափահասութեան հասնի...:

Սակայն ինչպէս անցեալի և ներկայի շատ մը հերոս բաղաքաքէտներ, կրօնական և մտաւորական անճեր, աշխարհն ու աշխարհականները փոխակերպած են որովհետեւ իրենց պատանեկութեան մէջ տառապած, զրկուած ու հալածուած են:

Պատմութիւնը և մարդկային կենցաղավարութիւնը հակառակը կը փաստէ: Աբրահամ Լինքըն եղաւ մեծ ու մարդկային ցաւին կարեկից, որովհետեւ տառապած էր ի տես գերիներու անո-

ղորմութեան: Հետեւաբար իր ինքնութիւնն ու իր շահը ուրացաւ ազատագրելու համար զանոնք:

Դանիէլ Վարուժան՝ "Տեսած ու ապրած է մեր անթիւ պանդուխտներու ցաւը, "ՍՏՕՐԷՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԱԾ" իր հօր բանտարկեալի կեանքը--ու անոնց տառապանքով երկնած է իր այնքա՜ն բնականօրէն եղերաշունչ կարգ մը բերթուածները":

"ՀԻՒԱՆԴ Է, ՀՕՐՍ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ"ը ո՞վ պիտի կարենար այդքան բաբախուն կսկիծով ու վարակիչ գալարումներով բառի վերածել ողբերգութիւնը, որ խաւար խաներու և անթիւ խցիկներու, բակերու և խշտիակներու մէջ կը թաւալէր ...":

Ո՞վ պիտի ներկայացնէր հայրենիքին գեղջուկն ու հարստահարուած գաւառացին, եթէ Հայ ցեղն ու Եկեղեցին չ՛ունենային կարեկից Խրիմեան Հայրիկն ու տառապող Գարեգին Սրուանձտեանց մը որ հայրենի հողին ու անոր երկնակամարին ներբեւ հիւծող անջահախնդիր և անարատ հայը ներկայացնէր Պոլսոյ հայեցողական մտաւորականներուն: Հայը եղած է մեծ ու վեհ ոչ թէ իր հարստութեամբ ու կայսերական բանակով, այլ որովհետեւ եղած է միշտ հարկատու Պարսկական Իշխանութեան, հարստահարուած Բիւզանդական Կայսրութեան կողմէ, ու կեղեքուած արաբական ոստիկան բռնակալներու անգթութեամբ:

Վերջնական մահուան հարուածը որ Օսման Կայսրութիւնը կարծեց տուած ըլլալ՝ հանդիպեցաւ այն հոգեկան անպարտելի վահանին որ կերտուած էր հաւատի՛ սալին վրայ՝ երկնային ներշընչումով, ցաւի ու տառապանքի երկունքի մէջ, նման Ս.Նարեկացիի ու Ս.Ընորհալիի Աստուծոյ հետ իրենց անցուցած Գեթսեմանիի մաբառումներու ընթացքին:

“Երանի անոնց որ կը հալածուին կը նախատուին
արդարութեան և իմ պատճառով” կ՛ըսէ Յիսուս:

Ինչպէս փալփլուն կեղծ ադամանդ ու ոսկեփայլ խարդախուած ոսկի կայ, նոյնպէս ալ անհարազատ կեղծ հեզութիւններ և խոնարհութիւններ կան: Անցեալի դարերուն ու ներկայի շինծու և արուեստական գոյակենցաղ ապրումին մէջ, հաւատացեալներէն ոմանք կրնան փորձութեան մէջ իյնալ և ձեւացնել խաբեպատիր խոնարհութիւն կամ հեզութիւն: Շատ մը սուրբ հաւատացեալներ, փառատենչութեան ու անգիտութեան պատճառներով նաւաբեկութեան հանդիպած ու խոցուած են:

Պօղոս Առաքեալ կը գրէ այսպիսիներուն.

"Ջըլլայ թէ ձեզ խաբէ մէկը՝ որ խոնարհ ձեւանալով, հրեշտակներուն պաշտամունք մատուցանելով, դեռ չտեսնուած բաներուն միջամուխ ըլլալով, կ՛ուզէ զուր տեղը իր տեսիլքներուն ետեւէն իյնալ և անտեղի կերպով հպարտանալ իր մարմինին մտա-

ծումներով": Կող. Բ. 18-23

"Որովհետեւ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը ուտելիք ու ըմպելիք չէ, այլ՝ արդարութիւն և խաղաղութիւն Սուրբ Հոգիով "Հռոմ.ԺԴ.17

Կեղծ խոնարհութիւնը գոռոզութիւն և ամբարտաւանութիւն կը ստեղծէ, ու երբ տգիտութեան կամ մոլորանքի պատճառաւ հեզութեան կերպարանք ստանայ, կորուստի և անարգանքի առարկայ կը դարձնէ ենթական: Խոնարհ և հեզ ըլլալը, ինքզինք աղարտել կամ անտեղի անուանարկութեանց ենթարկել չի նշանակեր, այլ՝ հոգիով բիւրեղանալ և դառնալ Յիսուսանման:

Դ: Երանի՛ անոնց որոնք արդարութեան քաղցն ու ծարաւն ունին, վասնզի անոնք պիտի յագենան:

Յիսուս Քրիստոսի խօսքերն ու յորդորները, արդարութեան համար շահեկան և իմաստալից են: Յիսուս չ՛ըսէր "արդարութեան բռունցք, արդարութեան զէնք, կամ արիւնայեղ յեղափոխութիւն", այլ՝ արդարութեան "քաղց ու ծարաւ":

Երկնային խորհուրդներու թարգման Յիսուս՝ Իր հրահանգը կ՛ուղղէ ոչ միայն հարստահարուողին, բռնաբարուողին և կեղեքուած գաւառացիին, այլ նաեւ հարստահարողի՛ն, բռնակալի՛ն ու վաշխառուի՛ն:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ բոլոր անոնք որ կը հետեւին ներկայ քաղաքական և դրամատիրական շարժումներուն, բացայայտօրէն կրնան տեսնել անիրատւած ժողովուրդներու և ազգերու ըմբոստացումը, յեղափոխութիւնը և պատերազմը ընդդէմ զիրենք ստրկացնող ուժերու և կառավարութիւններու: Ո՞ւր հասած են բռունցք բարձրացընողները: Ուր կը գտնուին պատերազմ յայտարարողները: Ոմանք գտած են քաղաքական ազատութիւն, սակայն ենթարկուած են շատ աւելի մահացու տնտեսակա՛ն ստրկութեան: Անոնք որ արիւնայեղութեա՛մբ կացութիւն մը կը շրջեն յանուն արդարութեան և ազատութեան, բարեշրջումի յաւակնութիւններով, ինչպէս Ֆրանսական Յեղափոխութիւնը, կամ իբրեւ թէ կը պայքարին անհանդուրժելի դրութեան մը դէմ, իրե՛նք եւս նոյնքա՛ն անհանդուրժելի կանոններ կը հաստատեն ժողովրդային զանգուածներուն:

Յաղթական սուրը՝ միշտ իր հետ կը բերէ նաեւ նոր բռնաւորը:

Մինչեւ որ մեծ ազգեր և տնտեսական միջազգային կայսրութիւններ, դրամատէրեր, չ՛ունենան արդարութեան քաղցն ու ծարաւը, երկրի կառավարութիւններ պիտի չկարողանան հաստատել արդարութիւն և խաղաղութիւն երկրի վրայ:

Փոքր ազգեր պարտաւոր են ուրանա՛լ բռունցքն ու ըմբոստութիւնը իրենց վախճանական արդար նպատակին համար, ու կայսերապաշտ դրամատիրութիւնը զգալու է քաղցն ու ծարաւը

արդարութեան, փրկելու համար աշխարհը, և նաեւ իրե՛նք զիրենք անվրէպ կորստէ և ոչնչացումէ:

Արդարութեան բաղցն ու ծարաւը թելադրութիւն մը չէ՛ր հարստահարուող ու կեղեքուող հէք գեղջուկի մը, այլ՝ հարստահարող բռնակալ հարուստին, ու կրօնահաւատ կեղծ դիմակի ետին, ապրող բարեպաշտին: Թշուառ շինականը ունէ՛ր բաղցն ու ծարաւը արդարութեան ու առաջուց դաւուած էր երանելիներու միաբանութեանը:

Իսկ եթէ հարուստ բռնատէրեր կ՛ուզեն մասնակից ըլլալ Նոյն երանութեան, իրե՛նք պարտաւոր են ըլլալ ծարաւ և անօթի արդարութեան, ոչ թէ միայն իրենց անձերուն համար, այլ՝ աշխարհի զրկուածներուն և իրենց ունեւորութեան պատճառաւ հարստահարուողներո՛ւն համար ալ:

Արդարութեան անօթի ու ծարաւ անիրաւուածներ, ինչքան ալ դժբախտութեան ու թշուառութեան մատնուին, կրկին ստեղծագործ ու ծննդագործող դեր կ՛ունենան թէ՛ ընկերային և թէ իմացական մարզերու մէջ:

Մխիթար Աբբա ուխտատորը, այդ յառաջապահ զինուորեալը, արդարութեան ծարաւ ու անօթին, նման Արեւելքի Մոգերուն, իր աչքերը սեւեռած երկնային տեսիլքին, Թուրքիոյ խորերէն կու գայ մինչեւ Միջերկրականի անհիւրընկալ մէկ անմարդաբնակ կղզին ու զայն կը վերածէ յոյսի և լոյսի ոստայնը, կը յեղաշրջէ՛ բնութեան աշխարհագրական արեւածագը արեւելքէն դէպի արեւմուտք:

Հայութեան իմացական ու հոգեկան արշալոյսը այս անգամ կը սկսի ծագիլ Արեւմուտքէ՛ն դէպի արեւելք, ու կը յարուցանէ իր ժողովուրդին հայրենասիրութեան ու հոգեւորութեան խանդը սկսեալ 1701-ին:

Անցեալ և ներկայ շատ մը հոգեբան ընկերաբաններ նոյնիսկ կրօնական առաջնորդներ, կրնան տարակարծութիւններ և ըմբըռնումի հակադրութիւններ ունենալ Յիսուսի յաւերժական խօսքերուն ու փորձառական իմաստութեան մասին, սակայն Յիսուսաբոյր, **"Երանի՛ անոնց որ բաղցն ու ծարաւն ունին արդարութեան, վասնզի անոնք պիտի յագենան"ը,** կը հանդիսանայ դասական և անբռունցք: Պերճախօսօրէն մատնացոյց կ՛ընէ մտածումի և զգացումի պայքարը:

Ի՞նչու վստահիլ և ապաւինիլ Յիսուսի խօսքերուն:

Քաղաքագէտներ, ընկերաբաններ և հոգեբաններ տարակարծութիւններ և համոզումի հակադրական տեսակէտներ ունին արդարութեան և իրաւունքի նկատմամբ: Ուստի ինչո՞ւ նուիրել մեր անձերը Յիսուսի հայեցողութեան և գաղափարականին:

Դէպք մը, եղելութիւն մը ճշմարտապէս ճանչնալու և ըմբռնելու համար, մարդ ապրած ըլլալու է շատ մը դարեր և

հազարամեակներ, որ կարենայ վերլուծել թէ՛ անհատական և թէ համամարդկային պոռթկումները, որ իրենց արտայայտութիւնները ունեցած են պատերազմներու և ճակատամարտներու ընթացքին:

Յիսուս երբ կը բանդակէր Իր ոսկեղէն "Երանելիներ" Լերան Քարոզը, աշակերտներուն արտին ու մտքին վրայ, այդ մարգարէաշունչ խօսքերը միայն Իր բան կամ երեսուն տարուան խոհերն ու մտածումները չէին, այլ՝ հազարամեայ դարերու, մարդկային ոդիսականի ականատես ու վերլուծող Արարիչի եզրակացութիւններն էին, ի նպաստ Իր սիրելի արարածներուն բարւոքումին ու բարօրութեան համար: Ա՛յս առնչութեամբ դիտելու է Յիսուսի կարեկցութիւնը և գթութիւնը հանդէպ թշուառ, սակայն ըմբոստ մարդկութեան:

Ե: “Երանի ողորմածներուն, որովհետեւ անոնք Աստուծմէ ողորմութիւն պիտի գտնեն”

Ողորմիլ և խղճալ կը նշանակեն կարեկցիլ և գթալ, ըլլալ բարեգութ և մարդասէր: Նկարագիրներ և յատկանիշներ են որոնք կը բնորոշեն մարդը անբան անասուններէն ու բանաւոր ճիւաղներէն:

Տնտեսական ներկայ յաջողութիւններու և ծանուցումներու մարզին մէջ, ողորմութիւնը տեղ չունի: Ագահութիւնն է որ կը տիրէ սանձարձակ հրէշացած դիւահար "ես"ին միջոցաւ:

Ճիւաղացած "ես"ը զգեստաւորուած է յաջողութեան, բախտաւորութեան և երջանկութեան դիմակով:

Քաղաքագէտներ, յանուն միջազգային բարօրութեան, միայն իրենց ամօթալի և մահացու մտախաբ նպատակները կը հետապընդեն: Յանուն բարօրութեան և ողորմութեան: Հզօր ազգեր, ժպիտը իրենց դէմքին, իրենցմէ տկար ժողովուրդները կողոպտելու և հարստահարելու մեքենայութիւն կը հնարեն: Նոյնն է նաեւ պարագան գաղութներու և անհատական սեղմ կեանքին մէջ: Յանուն մրցակցութեան պատրանքի՝ ողորմութիւնը ուրացուած է և ագահութիւնը կը տիրէ միահեծան: Մարդկային "ես"ը, այդ ինքնութեան աստուածային կայծը, որ մարդ արարածը աստուածակերպար կը դարձնէ, չարին խաբէութենէն թակարդուած ու փճացած, կ՛ուզէ ի՛նք ըլլալ Աստուած ու տէր ամենայնի: Արուեստը՝ իր բոլոր երեսակներով, ըլլայ երաժշտութիւն, գրականութիւն և գեղանկարչութիւն, մէկ բան միայն կը փառաբանեն՝ ագահութիւն և հեշտասէր ինքնահաճութիւն:

Աստուած՝ Իր հոգատար սիրոյ ներգործութիւնը և շնորհի հմայքը կը սատարէ, նոյնիսկ մարդուն դէպի կորուստ գահավիժող կոյր ասպարէզին մէջ իսկ:

Աստուած սիրած է մարդկութիւնը անսպա՛ռ սիրով մը: Ան

չէ լրած Իր ճեռարուեստ աշխարհը: Անհունօրէն համակրած այս աշխարհին, Ան ղրկած է արեւափայլ ողորմածներ, անեսական և անճնուրաց լուսաւորիչներ, ամէն դարու և ամէն ազգի զաւակներուն: Հայ ազգը՝ Աստուծոյ շատ սիրած ժողովուրդը, ունեցած է ողորմած Աշոտ Թագաւորներ ու կարեկից Խրիմեան Հայրիկներ:

Ուրիշ ազգեր կրնան հպարտանալ իրենց Կեսարներով, Նաբոլիոնով, Նէլսընով և Սէսիլ Ռոտով՝ որոնք ասպատակեցին ժողովուրդներ ու գերեվարեցին այլ ազգեր և հարստահարեցին տկարները ի փառս իրենց ազգային հեշտանքին ու փառամոլութեան:

Արարատեան լեռնաշխարհի Արմէնները՝ սերունդն ու շառաւիղը Նոյ Նահապետին, կառուցին առաջին համեստ աղօթասեղանը Ջրհեղեղէ վերջ ու բացին դուռը յարաբերելու Աստուծոյ հետ:

Հայ իշխաններն ու պետութիւնը հիմնեցին և կառուցին նաեւ Ս.Էջ-Միածին Աղօթատունը: Ս.Էջմիածնայ աւետարանչուն մեղեդիներն ու հոգեզմայլ ղօղանջները ներշնչեցին Հայ ոգեշունչ մատենագրութեան "Տէր Ողորմեա"ն: Արեւմտեան հոգեւորական ներմուծում մը չէ՛ր Հայ Ծարականները և երկնասլաց աղօթքները, այլ՝ հայ անեսական և անճնուրաց հոգիներու ներթափանցումը դէպի այն անեզր խորհուրդը մտքի և հոգիի, ուր Աստուած և Իր արարած մարդ էակը կը նոյնանան, և ուր մարդ կը ստանայ կեանք բաշխող իմաստութիւն: Հոգեկան արբեցութեան փորձառութիւնը վայելող անճեր կ՛ըլլան ողորմած, կարեկից և մարդասէր: Նման այն Արարիչին որ Իր կերպարը դրոշմած է անոնց հոգւոյն մէջ:

Աւելո՞րդ է արդեօք հարց տալ ներկայ հաւատացեալ ժողովուրդին, թէ ան ի՞նչպէս ծնրադիր՝ Սուրբ Խորանին առջին, կրնայ հաղորդուի բեկանեալ Յիսուսի Մարմնովը, երբ իր հոգին նման ագռաւի, կը սաւառնի իրմէ տկարներու գլխուն վերեւ որպէս յափշտակիչ ու կեղեքող: Վերոյիշեալ տողերը միայն հարցում մըն է որ իւրաքանչիւրս պարտինք ընել այսօր որպէս խոստովանանք, ապա թէ ոչ, պիտի լսենք նոյն խօսքերը որպէս մեր արարքներու դատապարտութիւնը Դատաստանին Օրը:

Ողորմածութիւնը գործօն դիրք մըն է և վարմունք մը մարդկային ընկերութեան հանդէպ, օժանդակութիւն մը ուրիշի նկատմամբ ու ոչ մենք մեզ համար: Նախկին չորս "Երանելի"ները կը վերաբերին ենթակային անճին նկատմամբ իր բարոյական հանգամանքին վերաբերեալ: Ողորմածութիւնը սակայն, մասնակցութիւն մըն է ոչ թէ ըլլալու, այլ՝ տալու և տրուելու, բաշխելու ու բաշխուելու, ինքզինք նուիրելով, կարեկցութեամբ նոյնանալով իրմէ տկարին, կարօտեալին ու տառապողին:

Վերոյիշեալ լուսաբանութիւնները՝ մարդկայնական և հոգեմբռնատուր այնպիսի դիրքաւորումներ են որ անհասկնալի թուի հպարտ

և ագահ անճնակեդրոն մեծատուներուն: Որովհետեւ ողորմածութիւնը տեսական գիտելիք մը չէ, ոչ ալ շուկայէն կը գնուի, այլ՝ փորձառակա՛ն ըմբռնում մըն է որ կը ստացուի միայն տալով, զոհուելով և շնորհելով: Այս առաքինութիւնը աստուածային յարաբերութեամբ կ՛ընծայուի մարդուն:

Բարութիւնը մարմնացնող Գալիլեացիին ողորմածութեան պատուէրին շարունակութիւնն է, ու կը պարունակէ նաեւ խոստում մը. "Վասնզի անոնք ողորմութիւն պիտի գտնեն":

Ողորմութիւն գտնելը, թշուառ հարստահարուողի մը համար, օրէնսդրական միջոցաւ չ՛ըլլար, այլ՝ հակառակորդի խղճմտանքէն կախեալ է: Մենք հայերս, որ նոր ճողոպրած ենք թուրքին անողոք սուրէն, ունինք շատ մը ազատութեան միջադէպեր որոնք հարազատ և ցայտուն ողորմութեան նմոյշներ են: Մայրեր ու զաւակներ կոյս աղջիկներ ու կարգ մը ընտանիքներ, որոնք ազատուած են ջարդէն ու աքսորէն ոչ թէ կաշառակերութեամբ կամ հաւատուրացութեամբ, այլ իրենց դահիճներուն կողմէ ողորմութիւն գտնելով:

Թէեւ բանակութեամբ բիչ, սակայն անուրանալի դէպքեր են որ կարգ մը թուրքեր եղան ողորմած, ազատագրելով Հայ ընտանիքներ, անհատներ որոնք ճակատագրուած էին Հայաջինջ Եղեռնին:

Այն Մեծ Դատաստանին Օրը, տիեզերական հաշուետուութեան պահը երբ մօտենայ, մեզմէ իւրաքանչիւրը հոն պիտի տեսնէ ոչ թէ Տասնաբանեայ Օրէնքներու քարետախտակը կամ միջազգային օրէնսդրութեան գիրքերը, այլ՝ Հօր Աստուծոյ անսպառ Շնորհի՝ Մարդեղեալ Յիսուսը, Իր աստուածային ողորմածութեամբ՝ և հո՛ն.

> "Արդարութիւնը և Ճշմարտութիւնը իրարու պիտի պատահին, և Արդարութիւնը ու Խաղաղութիւնը զիրար պիտի համբուրեն":--Սաղմոսաց Ձե. 10

Ձ: Երանի՛ անոնց, որոնք սիրտով մաքուր են, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն:

Ի՞նչ կը նշանակէ մաքուր բառը որ յաճախ կը գործածենք, գիտակցաբար կամ ոչ: "Մաքուր" բառը ինքնիր իմաստին մէջ անբծութիւն և անարատութիւն կը նշանակէ: Այսինքն իր ամբողջականութեամբ անթերի և սրբուած աղտէ կամ բիծէ: Մէկ խօսքով սուրբ ըլլալ կը նշանակէ:

Յիսուսի թելադրանքը կամ յորդորը ի՞նչու ճեռքով կամ լեզուով մաքուր չ՛ըսէր և կ՛ըսէ "մաքուր սիրտով": Որովհետեւ մարդ՝ կարելիութիւնը ունի սանձել իր լեզուն և ճեռքերը, իսկ չի կրնար, իր ուզած պահուն, կառավարել կամ զսպել իր սիրտին մղումները: Սիրտը արեան շրջանի կեդրոնական գործարանն ու նախապատ- մական դարերէ ի վեր, ճանչցուած է նաեւ կորիզը հոգիի, և ուղե- ծուծը մտածումի և զգացութեան: Թէեւ չես կրնար

կառավարել սիրտը և անոր մղումները, սակայն անհատի մը կարելիութեան սահմանին մէջն է մարզել սիրտի միտումները:

Ինչպէս դաշնակահար կամ ջութակահար մը չի կրնար մէկ օրէն արուեստագէտ դառնալ, այլ՝ տարիներու վարժութիւն և դաստիարակի մարգանիին կը կարօտի, նոյն կրթանիով նաեւ մարդ՝ իր սիրտը կը մարբէ "չար խորհուրդներէ՝ պոռնկութիւն, գողութիւն, սպանութիւն, ագահութիւն, չարութիւն, նենգութիւն, չար նախանձ, հայհոյութիւն, ամբարտաւանութիւն և անզգամութիւն":

"Քանի որ սիրտէն է որ կ՛ելլեն" կ՛ըսէ Յիսուս
ըստ Մատթէոսի Աւետարանին ԺԵ. 19, և Մարկ. Է. 21:

Առանց սրտի՛ մաքրութեան, մարդ կրնայ ընկերութեան մէջ շատ բաղաքավար և կրթուած ճանցուիլ, հակառակ որ իր ինքնութեան մէջ՝ սիրտը դիւահարի նման չար, անզուսպ և վտանգաւոր է: Ինչպէս կը տեղեկանանք հեռադիտակի և լրագրութեան միջոցով: Դարուս մտայնութիւնը մարմնակա՛ն վայելչութեամբ կը հետաքրքրուի ու մոռցած է հոգիին և սրտին մաքրութիւնը:

Քանի՞ միլիառներ կը ծախսուին մարդկային մարմինը գեղանի ցուցնելու և հրապուրիչ դարձնելու համար զայն և բանի անյաջող փորձերէ վերջ, կրկին փորձեր կ՛ըլլան: Նմանապէս, սրտին մաքրութիւնն ալ շատ դժուար է և յամառ աշխատանք ու հոգեկան վարժութիւն կը պահանջէ:

Սրտի մաքրութեան և հոգեկան կարգապահութեան համար, կարգ մը համաշխարհային կրօնաւորներ, ժամանակաշրջանի մը համար կը բաշուէին գործի ասպարէզէն ու իրենք զիրենք կը նուիրէին խորհրդածութեան և ինքնաքննութեան: Այս պատճառաւ ստեղծուեցան, սկսեալ երկրորդ դարէն, Ս. Անտոնի մենաստան վանքերը ուր վանականներ աղօթքով, ծոմապահութեամբ և Աստուծոյ հետ յարաբերուելով, ջանացին մաքրագործել և սրբացնել իրենց սրտերը: Անշուշտ այս մենակեաց սուրբերուն մօտ գըտնըւեցան նաեւ թշուառական կեղծ վանականներ: Զմոռնանք, սակայն, որ կեղծն ու խաբեպատիրը՝ իրականին ու հարազատին մուրհակն ու ապացոյցն են:

"Սրտով մաքուր" վիճակը եթէ հնարաւոր չըլլար, Յիսուս բնաւ պիտի չթելադրէր զայն: Ազգային՝ մեր թաքուն գանձերը, դպրութիւնն ու մշակութային հարստութիւնը, ինչի՞ արդիւնքն են, եթէ ոչ մաքուր սիրտերու ու սրբակենցաղ ապրումի:

Եկեղեցական աղօթքներն ու հոգեհմայ շարականները երբ շոյեն մեր հոգիին ու սրտին լարերը, մեզ որքա՜ն կը թելադրեն ըլլալ մաքուր և աստուածանման: Մեր Տէրն ու Փրկիչը Յիսուս, ինչո՞ւ այսպիսի դժուարին թելադրանք մը պատուէր մը կու տայ Իր աշակերտներուն:

"Մաքուր սիրտ"ը վեհագոյն աստիճանն է և բարձրագոյն

գագաթն է ուր հաւատացեալ մը կրնայ մագլցիլ: Բասգայ լերան գագաթն է որ զինք արժանի պիտի ընէ "տեսնել զԱստուած":

Որքան շատ է թիւը անոնց որ կ՛ուզեն տեսնել զԱստուած. բնաւ մեղադրելի չեն անոնք: Անիրաւ ու անարդար կը սեպուին միայն անոնք, որոնք առանց լրացնելու պայմանը՝ որ է "մաքուր սիրտ"ը, կ՛ուզեն տեսնել զԱստուած:

Աստուած ոչ թէ իրենց չի յայտնէր Ինքզինքը, այլ՝ անո՛նք չեն կրնար տեսնել զԱստուած, կամ շատ պղտոր և սխալ կերպով կը տեսնեն Զայն: Ակնոցը կամ հեռադիտակի ոսպնեակը որքան մաքուր ըլլայ, նոյնքան հարազատ և անխարդախ կը տեսնենք և կը հասկնանք մեր դիտանկարը:

Մաքուր սիրտով զԱստուած տեսնելու առանձնաշնորհը ապագայի կամ անդրշիրիմեան փորձառութիւն մը չէ, այլ՝ մարդկային ամենօրեայ ապրո՛ւմն է: Կեանքը տեսիլքով, աստուածային հրաշունչ խանդավառութեամբ ու մտքի վստահութեամբ մարդ կը գոյատեւէ: Հաւատացեալի մը համար "ապրի՛լ" կը նշանակէ աստուածային ներկայութեան գիտակցութիւնը ունենալ:

Վստահութիւն և ապահովութիւն կը զգալ թէ ինք առանձին, լքուած ու մոռցուած էակ մը չէ՛ մթնոլորտի անյայտութեանըմէջ:

Աստուած՝ մարդուն Արարիչն է ու նաեւ Խորհրդակիցը, Դաստիարակը և Խնամակալը կեանքի ծով ալիքներու, և կայծակնափայլ որոտումներու մէջ, և անոր խաղաղ Նաւահանգիստը: Այ՛ս է զԱստուած տեսնելու առանձնշնորհը ստանալ:

Ա՛յս պատճառաւ "մաքուր սիրտ" կը հայ ցէ Յիսուս և կը թախանձէ Իր աշակերտներէն:

է: Երանի՛ անոնց, որոնք խաղաղութեան, հաստատումին համար կ՛աշխատին, որովհետեւ անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին:

Խաղաղութիւն՝ կը նշանակէ հանդարտութիւն, անդորրութիւն և հաշտութիւն: Սակայն ո՛չ անկենդան կամ լճացեալ անշարժութիւն: Ո՛չ կրաւորական խաղաղութիւն, այլ գործնական և դրական խաղաղութիւն: Յիսուս չ՛ըսէր "Երանի խաղաղութեան" այլ՝"խաղաղարարներուն", այսինքն՝ անոնց որոնք խաղաղութիւն կը բերեն, խաղաղութեան համար կը գործեն:

Հին Կտակարանին մէջ՝ "խաղաղութիւն" բառը աւելի բաղաքակա՛ն և ազգայի՛ն իմաստով գործածուած է, սակայն Նոր Կտակարանի իմաստաւորումը՝ զայն աւելի հոգեկան, անձնական և ներհայեցողական կը դարձնէ: Քրիստոնեայ բաղաքակրթութեան երկու հազար տարիներու մաքառումներու ընթացքին, "խաղաղութիւն" բառը վերոյիշեալ մէկ կամ միւս իմաստին ծայրայեղ մոլեռանդութեան ենթարկուեցաւ:

Գտնուեցան կարգ մը անկեղծ և ներհուն հաւատացեալներ,

որոնք որոնեցին միայն հոգեկան ու ներհայեցողական խաղաղութիւն ու հեռանալով մարդկային ընկերութենէն, իրենք զիրենք նուիրեցին աղօթքի և ճգնաւորութեան: Իսկ ուրիշներ, բաղաբական խաղաղութեան սիրոյն, զէնք վերցուցին աշխարհը խաղաղեցնելու ճգտումով:

Ընդհանրապէս զէնքով խաղաղութեան տրամադրուողներու մօտ՝ աւելի անճնակեդրոն դիտաւորութիւններ կը գտնուին քան թէ արդարութեան և իրաւունքի: Առանց մոռնալու անցեալի ոճիրներն, երբ դիտենք ներկայ բաղաբական, ազգային ու գաղութային բարդ հարցերը՝ "խաղաղութիւն" բառը շատ աւելի անգամներ յիշուած ու գործածուած կը գտնենք վերջին յիսուն տարիներու ընթացքին, քան թէ անցեալի յիսուն հազար տարիներու շրջանին:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ "խաղաղութիւն" բառը, մեծ ազգեր կը գործածեն որպէս դիմակ, կեղծելու իրենց դաւաճանութիւնն ու ոճիրները: Ինչպէս վերեւ յիշեցինք, որքան ալ "խաղաղութիւն"ը հանդարտութիւն և անդորրութիւն է, նոյնքան և աւելի՝ է նաեւ հաշտութիւն:

Հաշտութիւնը՝ ներումի չի նմանիր, այլ՝ իր պահանջքները ունի, որոնք են, արդարութիւն և իրաւունք: Որովհետեւ կարգ մը սխալներ չեն սրբագրուիր, այլ կը վճարուին: Անկարելիութիւն է որ խաղաղութիւն կամ հաշտութիւն ըլլայ առանց արդարութեան կամ իրաւունքի: Այսօրուան միջազգային անել կացութեան պատճառը այն է, որ մեծ ազգերը խաղաղութիւն կը պահանջեն առանց արդարութեան և իրաւունքի: Խաղաղութիւնը հրացանի վառօդէն չի գար, այլ՝ իրաւունքի և արդարութեան հատուցումով:

Ինչպէ՞ս պիտի վճարուին միջազգային բաղաբական աղէտներու վնասները, ոճիրները, ասպատակումները և զրկուածներու իրաւունքները: Դիւրին է հարստահարող զօրաւոր ազգերու համար խաղաղութիւն փափաքիլ ու նոյնիսկ զէնքի ուժով խաղաղութեան դաշինք կնքել: Ալեւոր աշխարհի երկար դարերը կը վկայեն թէ խաղաղութիւնը ռազմավարութեամբ չջահուիր, այլ՝ հատուցումի բանակցութեամբ:

Ո՞ւր է այն տիեզերական ու կարեկից Մեծահարուստը, որ կարող ըլլայ հատուցանել, անիրաւուած ու տեղահան եղած ժողովուրդները, ու զանոնք խաղաղութեան վեհաժողովի հրաւիրել, ու նաեւ հատուցումով հաշտութիւն կնքել: Մարդկային աչքերը կը սեւեռին միայն մէկ անունի--Աստուած: Հայ ազգին հաւատքն ու յոյսը, պայքարը եղած է հասնիլ Աստուծոյ Թագաւորութեան:

Ոմանց համար երեւակայական կը թուի, սակայն այն Անճնաւորութիւնը որ պատգամեց Երկինքի Թագաւորութիւնը, Ի՛նք Յարուցեալ Տէ՛րն է ու Յաղթահարողը մահուան ու գերեզմանին:

Աստուած խոստացած է ոչ միայն աշխարհի բաղաբակա՛ն

խաղաղութիւն տալ, այլ՝ նաեւ մարդկային ներաշխարհի հոգեկա՛ն և խղճմտանքի խաղաղութիւն ալ:

"Խաղաղութիւն կը թողում ձեզի, Ի՛մ խաղաղութիւնս կու տամ ձեզի. ձեզի չեմ տար այնպէս, ինչպէս այս աշխարհը կու տայ. թող չխռովին ձեր սրտերը և չվախնան"--Յիսուս:

Համբուրելի՛ Շրթներ Յիսուսի որ եկած է երկինքներէն, առաքելու աստուածային Աւետիսը ողբալի ու ողորմելի մարդկութեան ու բաշխելու խաղաղութիւն և անդորրութիւն մարդկային հոգիին, մտքին ու խղճին: Այս խաղաղութեան և հաշտութեան հաստուցումը տիեզերական մուրհակով տեսանելի եղաւ Գողգոթայի սարին վրայ երբ Հայր Աստուծոյ անսպառ սէրը ցոլաց Յիսուսաֆայլ Խաչէն: Յիսուսաբոյր խաղաղութիւնը անսակարկ ու անվճար հաշտութիւնն է Աստուծոյ հետ: Նոյնանման հաշտութեան կարիքը կայ նաեւ մարդկային յարաբերութեանց մէջ: Յիսուսի պարգեւած խաղաղութեան մէջ կայ նաեւ վստահութեան ապաւէն ու զօրութիւն չարին խաբէութիւններուն ու դաւադրութիւններուն դէմ:

Յիսուսայեղ խաղաղութիւնը՝ յեղաշրջումն է նախապաշարեալ մարդու իմացական և անձնասիրական խաղաղութենէն: Յիսուս՝ մարդկային բաղցին ու կարօտութեան ակնաղբիւրը կ՛երթայ և կը կամրջէ ըմբռնումի խորխորատը Իր անսպառ սիրոյ յեղումովը: Մարդկային փոխվրէժի մղումը և ընկերային անարդարութիւնը այնքան սաստկացած է պատերազմներու և ծայրայեղ ազգայնամոլութեան պատճառներով, որ խաղաղութեան միակ միջոցը անձի մը և ունեւորի մը զիջումն և տեղի տալն է: Յիսուս չի ջատագովէր խաղաղութիւնը, այլ՝ կը հերոսացնէ խաղարարները, խաղաղութիւն գործադրողնե՛րը:

Ինչպէ՞ս կարելի է խաղաղութիւն գործողներ ըլլալ:

Կեանքի մարզին մէջ որեւէ աշխատանք իրագործելէ առաջ, այդ ասպարէզին խոր փորձառական գիտակցութեան տիրանալու է անձ մը: Նոյնը անհրաժեշտ պայման է նաեւ հաւատացեալի մը, որ ունենայ Յիսուսի շնորհած խաղաղութեան հաշտութիւնը: Այս անձը իր հոգւոյն ներաշխարհը, իր ինքնութիւնը այսինքն զինք բնորոշող այդ աստուածային կայծ շունչը, երբ շփման մէջ դնէ իր Արարիչին հետ, այնուհետեւ միայն կունենայ իսկական խաղաղութիւն և հաշտութիւն, որու մասին վկան և ուխտաւոր Պօղոս Առաքեալ կ՛ըսէ.

"Աստուծոյ խաղաղութիւնը՝ որ վեր է ամէն միտքէ"--Փիլ Դ.7

"Վեր ամէն միտքէ" կը նշանակէ այս աշխարհի բնապաշտ իմաստասէրներու հասողութենէն: Այս աշխարհի իմաստուններուն մտքի վերլուծութիւնը և որոնումը մարմնական սահմանումի ենթակայ է, իսկ աստուածային շնորհը կամ յայտնութիւնը բոլո-

զերծումն է այն հողածին սահմանադրին, որպէսզի շնորհեալ ուխտադրը դառնայ տեսանող աստուածային ծրագիրներու, խորհուրդներու ու երանութեան:

Աստուած այսպիսի՛ ուխտադր զինուորեալներու պէտք ունի: Աշխարհ հիւծած է իր արիւնայեղ մաքառումներէն: Անհատ անճը կարօտն ու բաղցը ունի խաղաղութեան և խղճի հանդարտութեան:

Տառապեալ մարդկութիւնը իր սահմանեալ ծիրին մէջ կը փնտռէ խաղաղութիւն և եղբայրական հաշտութիւն: Ինչպէս վերեւ յիշեցինք, խաղաղութիւնը՝ արդարութիւն և իրաւունք կը պահանջէ, սակայն այժմ յոգնած մարդկութիւնը և ճնշուած անհատը ժամանած են այնպիսի անել հանգրուան մը, որուն ելքին բանալիներն են զիջում՝ մեր իրաւունքներէն ու ճանաչումը մեր եղբօ՛ր իրաւունքներուն: Առանց դադրելու մենք զմեզ սիրելէ՝ սիրելու ենք նաեւ մեր եղբայրը ու մանաւանդ ջանալ սիրել մեր թշնամիները ... :

Ահա այս է "խաղաղարար" ուխտադրին զբաղումն ու կոչումը: Այսպիսի աշխատութիւն կամ ձեռնարկ մը բնաւ գնահատութեան արժանի գործառնութիւն մը չէ, այլ ընդհակառակը հոգի մաշող և անվարձահատոյց պաշտօն, որուն օրինակը ունինք անձին Քաւնթ Պէրնատոթի, որ իր խաղաղարարի միջամտութեան ընթացքին փամփուշտահար սպաննուեցաւ Սիօնական մոլեռանդ ահաբեկիչի մը կողմէ:

Այսպիսի դիւցազն, նուիրեալ և անվեհեր պաշտօնի մը ուխտադրներուն կ՛ուղղէ Յիսուս Իր ճշմարտախօս պատգամները երբ կ՛ըսէ. “Երանի՜ խաղաղարարներուն”:

Արդեօք ինչո՞ւ:

"Որովհետեւ անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին" կ՛ըսէ Յիսուս: Մեզմէ քանինե՞ր ներկայ եղած են ընկերային և ընտանեկան հաշտարարի և խաղարարի միջամտութեան: Կը յիշե՞ք այն ածականները և անուանարկութիւնները որ կը տրուին հէք հաշտարարի հասցէին: Ջեմ համարձակիր ըսել հայհոյութիւնները և նաեւ սպառնալիքները: Շատ զարմանալի չէ վերոյիշեալ տխրահռչակ ու վարկաբեկիչ տիտղոս մը նուիրեալ հաշտարարի:

Աստուածային առաքելութեան ուխտադրը աւելի փառք չ՛սպասէր իր Տիրոջմէն, որ մարդկութիւնը Աստուծոյ հաշտեցնելու սիրոյն, խաչի նահատակութիւնը չմերժեց:

Խաղաղարարի հոգին՝ այնպիսի անդորրութիւն և խըղճմտանքի հանգստութիւն ունի, որ որեւէ արտաքին ճնշում զինք չխռովէր և չսարսափեցնէր: Կեանքի իմաստին գիտակցութիւնը ունի ան, և իր ճամբան բարտէսուած է, որ է՝ Խաչի՛ն ճամբան:

Այդ ճանապարհի վախճանին՝ երբ հասնի իր տան դուռը՝ իրեն տրուած մարդկային բոլոր վարկաբեկիչ ու տխրահռչակ

անունները պիտի թափին, նման աշնան տերեւներուն, և ինք պիտի ստանայ նոր անուն մը--աստուածորդի:

Բարձրագոյն և վեհագոյն անունը որ երբեք այս կաւեղէն ու դիւրաբեկ մարմնեղէնը ստանայ:

Իսկակա՛ն Երանութիւն:

Ը: Երանի՛ անոնց, որոնք կը հալածուին արդարութեան համար, որովհետեւ անո՛նց է երկինքի արքայութիւնը:

Նազովրեցի Մարգարէն որ առինքած էր Ձինք մտիկ ընող հարիւրաւորներ որովհետեւ երանելի անուանած էր զրկուածները, հարստահարուողները, անօթիները և իտէալապաշտները, պիտի յայտարարէ Իր ամենայանդուգն ու անվեհեր յորդորը յաջորդող բառերու մէջ:

Մինչեւ 8-րդ Երանելին՝ Յիսուս ժողովրդային է ու բազմութեան թիւը կ՛աճի, սակայն 8-րդ և 9-րդ Երանելիներուն, Ձինք շրջապատողները միայն Իր տասներկու աշակերտները և քանի մը հաւատարիմ ընկերակիցներն են, որոնց կը խօսի Յիսուս: Մինչեւ այս հանգրուանը, հարստահարող և զրկողն է--կրաւորական զոհը--երանելիներուն, իսկ այսուհետեւ ա՛ն որ ճշմարտութեան և արդարութեան համար պիտի վկայէ, ա՛ն որ կեղծն ու խաբեբան պիտի բօղազերծէ ու մերկացնէ: Անո՛նք որ մարդկային գիտակցութիւնն ու բանականութիւնը պիտի լուսաւորեն, անոնք որ ծուռին և ուղիղին տարբերութիւնը պիտի յայտնեն:

Յիսուս քաղաքական Յեղափոխական մը չէ, այլ մտածումներ և զգացումներ յեղաշրջող անպարտելի ոգեկան Ներկայութիւն:

Ան կը ներկայացնէ բնազդին և զգացութեան յաւիտենական պայքարը՝ մտածումին ու բանականութեան դէմ:

Հեթանոս տաղերգուներ կը պանծացնէին ուժը, գեղեցկութիւնը և հեշտասիրութիւնը: Ասոնք շատ հրապուրիչ և կախարդական դարձան Հելլենական մշակոյթին և քաղաքակրթութեան շրջանին: Հելլենական մտածումի սոյն հմայիչ ըմբռնումները՝ տարածուեցան բոլոր աշխարհ ու նաեւ Հրէաստան:

Յիսուսի պայքարը զինեալ բանակներու դէմ չէր, զանոնք ջախջախելու և զգետնելու համար, այլ՝ նախապաշարեալ մղումներու ուսանիլ գաղափարականութեան դէմ: Մարդկային խորհուրդներու ընդերքէն դուրս, լոյս աշխարհ, ոգեկոչեց Յիսուս արդար ու խաղաղ ապրելու կենդանարար ճանապարհը:

Ինը Երանելիներու ամբողջութիւնը կը ներկայացնեն ոչ միայն "Ոսկեղէն Կանոններ"ը, այլ հոգեմտաւոր յեղաշրջումն ու տառապանքի երկունքը որ պիտի ստեղծագործէ ու ծննդագործէ Երկինքի Արքայութեան կառավարիչները:

Թ: “Երանի՜ ձեզի, երբ մարդիկ նախատեն ու հալածեն ձեզ կամ ստելով՝ ձեր մասին ամէն տեսակի զրպարտութիւն ընեն իմ հետեւորդներս ըլլալնուդ համար:”:

Հայ Պատմագրութիւնը՝ իր Յիսուսաշունչ հաւատով ու եկեղեցիով, դիւցազներգութիւն մը եղած է տասնըեօթը դարեր շարունակ, նախատինքի ու հալածանքի: Յիսուսատենչ մեր վանքերուն ու եկեղեցիներուն փլատակներու տուֆ քարերը կենդանի վկաներն են մեր կրած տառապանքին ու հալածանքին:

Հայ սրբատեղիներու իւրաքանչիւր աւերուած քարը պերճախօսօրէն կը վկայակոչէ նախատուած և սպաննուած վկայները:

Արարատեան Լերնաշխարհը աւետարանաշունչ հաւատքի բաչ ու անվախ ուխտաւորներու ծննդավայրն է: Հայրենակարօտ ըսփիւռահայուն պարծանքն է հազարաւոր աղօթակառոյց տաճարները և վանքերը, որ այսօր փլատակուած են, սակայն անոնց աղօթքի խնկարկութիւնն ու շարականները՝ դարձեալ կը բարձրանան երկինք, հոգ չէ, Աւստրալիայէն, Ամերիկայէն, Գանատայէն կամ Արժանդինէն:

Մերօրեայ Հայը՝ իր քաղաքական ապահովութեան ու նիւթական հանգստութեան մէջ ի՞նչ հայեցողութեամբ կը դիտէ իր պապենական Հաւատքն ու եկեղեցին, որուն համար զոհած է ոչ միայն իր նուիրական հողն ու դարաւոր ժառանգութիւնը, այլ թափած և հոսած է իր արցունքն ու արիւնը:

Մեզմէ քանինե՜ր իրենց մորթին ու մարմնին վրայ զգացած են նախատինք ու հալածանք: Մեր շաւերուն ծնողքները սպաննըւեցան ու հալածուեցան իրենց հաւատացած ու սիրած Յիսուսին համար, սակայն մե՞նք ... : Ի՞նչ է մեր դիրքը և մեր կեցուածքը:

Որքա՞ն նախանձախնդիր ենք մեր հաւատքին ու եկեղեցիին:

Հաճոյապաշտ, հեշտասէր ու կրօնքի հանդէպ անտարբեր մեր ընկերակիցներու ներկայութեան, քանի՞ անգամ պաշտպան կանգնած ենք մեր հաւատքի՜ն ու սրբազան մշակոյթին, երբ անոնց անզուսպ լեզուն անարգած են մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս ու Անոր Աւետարանը: Հայ ազգին անթառամ ժառանգութիւնը եղած է իր սուրբ հաւատքը որպէս վահան, բարբարոսներու և Աստուածընդդէմ գաղափարներու: Յարուցեալ Յիսուս՝ կրկին կ՛ոգեկոչէ Հայ մնացորդը՝ կամաւորն և ուխտաւորը, պաշտպան կանգնելու իր պապենական հաւատքին--լոյսին, յոյսին ու յաւերժութեան, աննահանջ ու աննկատ տառապանքի և հալածանքի:

> “Ցնծացէ՛ք և ուրախացէ՛ք, որովհետեւ շատ է ձեր վարձքը երկինքի մէջ, քանի որ այսպէս հալածեցին մարգարէները որոնք ձեզմէ առաջ էին”:

Հոգեկան տեսիլքի թռիչքը նոր հորիզոններ կը բանայ Յիսուս

Իր հաւատարիմներուն: Հպանցիկ ակնարկով, որ ան անպաճոյճ, միամիտ և նոյնիսկ անմիտ կը թուին ըլլալ սոյն խօսքերը:

Սակայն երբ թափանցենք անոնց խորքը ու դիտենք նոյն խօսքերը Անոր Մարմնացեալ ու կենդանի ապրումին, սիրոյն ու կարեկցութեան ընդմէջէն, միայն այն ատեն կը համոզուինք որ Յիսուսի խօսքերը ունայնաբանութիւններ չեն, այլ՝ կեանքի ու յաւիտենականութեան երաշխիքը:

Ինչո՞ւ:

Յիսուս Ինք՝ որպէս յաւաջընթաց Ռահվիրա Իր աշակերտներուն՝ աննահանջ ու անվեհեր կը դիմագրաւէ հալածանքն ու մահը, որովհետեւ անվերապահօրէն գիտէ, թէ գերեզմանէն անդին կայ՝ Յարութիւն և յաղթանակ:

Յիսուս, չկորսնցնելու համար Իր մէկ հատիկ թերահաւատ Թովմաս գառնուկը, կը փնտռէ զայն ու գտնելէն յետոյ կ՛ըսէ անոր.

“Թովմա՛ս, մի ըլլար անհաւատ, այլ հաւատացեալ”:

Թովմաս՝ սթափելով իր անհաւատութենէ, կը պատասխանէ.

“Տէ՛ր իմ և Աստուա՛ծ իմ”:

Յիսուս՝ բաջալերելու համար ապագայի Թովմասները, կ՛ըսէ անոր.

“Դուն կը հաւատաս որովհետեւ տեսար Զիս. Երանի՛ անոնց՝ որոնք առանց զիս տեսնելու կը հաւատան”:

Ա՛յս եղած է մեր հաւատացեալ պապերուն ու սուրբ Հայրապետներուն ճամբան--Խաչի և Հաւատքի ճանապարհը դէպի Գողգոթայ--հալածանք ու տառապանք, սակայն ստեղծագո՛րծ չարչարանք: Քրիստոնեային ոտնահետքերը Գողգոթայի սարին գագաթը չի վերջանար, այլ՝ ան դեռ կը շարունակուի մինչեւ հասնիլը թափուր Գերեզմանը Յիսուսի, ուր Մարիամ Մագդաղենացիի նման, տեսնելով իր անպարտելի Յարուցեալ Տէր Յիսուսը, պիտի երկրպագէ Անոր ըսելով.

«ԻՄ ՏԷՐՍ և ԻՄ ԱՍՏՈՒԱԾՍ»:

Ապրիլ 7, 1988
Թորոնթօ